

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . . 4 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . . 5 „ — „

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, július 3.

Nemzetiségi paktum.

Emlékszünk még bizonyosan mindnyájan az elemi iskolai olvasókönyvből egy szellemes adomára, melynek rövid tartalma az, hogy a rátóti ágyafiak a ringó hajdina-virágos rétet tónak nézték s neki vetkőztek, hogy átuszszák.

Van nekünk is egy ilyen rétünk, a melyet sokszor kissé félreismertek vezető politikusaink: az u. n. nemzetiségi kérdés. Mindenik úgy tekintette, mint a magyar nemzeti állam egyik akadályát, a mely nem engedi a magyar állam dicsőséges szekerét tovább haladni s a melyen minden áron keresztül akartak — uszni, a nélkül, hogy megnézték volna, tenger áll-e csakugyan előttük, vagy egy rét, melynek legjobb ellensége a kasza?

Az az u. n. nemzetiségi kérdés rengeteg papiroost elfogyasztott már Széll Kálmán előtt. Akadt is nem egy magyar államférfi, a ki meg akarta uszni a kérdést úgy, hogy a magyar nemzeti alkotmány diszruhájából egy-egy darabot hajlandónak nyilatkozott levetni; de aztán mégis meggondolta a dolgot. Maradt az innenső parton s fejét vakarva nézett a veszedelmes »tengerre.«

Ha a históriát megkérdezzük, az a nemzetiségi mozgalmak bölcsőjét Horvátországban jelöli meg. A század elején kezdtek ott működésüket átkos kezű izgatók, kiknek sikerült is az addig kemény magyar érzelmű horvátországi főnemes-

séget nem ugyan horváltá, de igenis németté tenni. Az ott elhintett konkoly magvait szétszórta a szél a világ valamennyi tája felé s annak szomorú gyümölcse meg is termett az 1848-ki polgárháboruban. Nem annyira az osztrák és orosz invázió tette ezt a két évet gyászos emléküvé történelmünkben, mint inkább az a példátlan cinizmus, melylyel a magyar nemzettel annyi évszázadon át együtt élt fajok nem átalítottak az idegen hatalommal szövetkezve, eddigi védelmezőjük, a magyar nemzet ellen támadni.

Ekkor jegezedtek ki az egyes nemzetiségi követelések: a külön tót, horvát, szerb, oláh és szász nyelvű közigazgatási területek kiharítása. Ezek megvalósítását remélték az osztrák kormánytól, a melynek meg van az az egy érdeme, hogy nem teljesített belőlük egyet sem. Csak akkor kezdett a bécsi kormány komolyan gondolkodni a nemzetiségeknek teendő engedményekről, a mikor a magyar világ visszaállítása már csaknem bizonyos volt. 1863-ban Erdélyben a tendenciózusan nemzetiségi elemekből összeállított országgyűlés hozott törvényeket, a melyek hivatalva voltak az oláhság fölényét Erdélyben biztosítani, ezeket szentesítették is, de szerencsére — későn. Erdély újból egyesült Magyarországgal s az oláh követelések jövője egyszerre biztos eltemetés lett.

Ezek az 1863-iki határozatok fájnak most is egyeseknek. Ezek hangoztatásával akarnak ma is nemzetiségi kérdést csinálni.

Mert tisztába kell végre jönnünk azzal, hogy a nemzetiségi kérdés Magyarországon nem a nép köréből merül fel, hanem mesterségesen csinálódik felülről. Minden magyar honpolgárnak meg vannak a maga egyforma jogai vallása szabad gyakorlatára, anyanyelve szabad művelésére; a nép tudja ezt és nyugodtan simul egyre jobban a magyar nemzethez, sőt jól fel fogott érdekében a magyar nyelvhez is. A kik elnyomásról beszélnek, pusztán ámitók és közönséges stréberek, kiknek nagy örömük telik benne, ha valaki az ő szerény hajdina-virágocskáikat tengernek nézi.

A közelgő, tisztának ígért választások előreláthatólag nem biztatják a szabadelvű pártot jelenlegi számarányának fenntartásával. A választási kassza, a hivatalos erőszak most már nem lesznek oly tevékeny szövetségesek, mint voltak Bánffy megboldogult idejében, új szövetségesek után kell látni s ezeket Rátót nagybirtokosa — amint Bánffy lapja országvilágnak hirdeti — megtalálta a nemzetiségi kérdés fujtatóiban: a dákó-román izgatókban.

Bánffy lapjának állítása szerint Széll Kálmán felhívta az oláhokat a választásokon való részvételre s ezek vezérei Metianu elnöklété alatt a következő határozatokat hozták:

A magyarországi és erdélyországi románok elfogadják a szövetséget a Széll-kormányval a választásokra a következő feltételek mellett:

1. A megegyezés esetén a románok

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Levelek a párisi világkiállításról.

Páris, 1900. július 1.

A kiállítás főszezonjában vagyunk.

A világ minden része felől Párisba rohogó gyorsvonatok szünet nélkül hozzák a duzzadt pénztárcás idegeneket, kik mind látni akarják a kiállítást és Páris városát.

A hotelok mind tömve vannak, a boulevardokon százezernyi tömeg hömpölyög estéknél; mindenféle nyelvet hallani az utcákon, a vendéglősök az ételek árát felemelték, egyszóval a haute saison ideje elérkezett, midőn Páris nem a párisiak, hanem az idegenek uralják, mert a tehetős francia most siet a tengeri fürdőkhöz, hogy az Óceán hűs habjai közt keressen enyhületet a világváros pora, füstje és főképp idegenei elől.

Annál elégtelbben mosolyognak azonban a színházigazgatók és szállodások, kik bérbe adnák még a levegőt is, ha lehetne. Mindenből pénzt csinálni, ez itt most a jelszó; az idegenek csak arra valók, hogy itt kiadják a pénzüket, azután mehetnek haza zabot hegyezni.

Különösen a kiállítás területén van kemény próbának kitéve egy teli pénztárca. A már meglevőkön kívül nyakra-főre nyílnak a mulatóhelyek s mindég újabb és újabb látványosságokat hirdetnek az élelmes francziák, kik az öt milliárd hadisarcznak egy jelentékeny részét így

akarják visszafizettetni maguknak Európa, különösen a németek által, kik szokatlan számban özönlének a kiállításra. A legelső dolguk, hogy megvegyenek három tucat képes levelezőlapot s az első padra leülve azon frissében hírnül adják ismerőseiknek, hogy: »glücklich angekommen«. Ah, ezek az ansichts-kártyák, menyőnyiféle van belőle és mennyit adnak el belőle! Mindennap több millió darabot adnak fel a kiállítás területén levő 7 postahivatalban s száz ezrekre rug az a haszon, a mit a posta naponként zsebre dug. Csupa háladatosságból is állíthatna fel a francia kincstár egy szobrot a képes levelezőlap feltalálójának, mert ilyen forgalmat még csak nem is álmodtak ezelőtt 10 évvel.

A vendéglősök szintén alaposan értenek a szebvágás művészetéhez. A kiállítás területén jól megebédelni 10—12 frankon alul nem lehet. Vannak ugyan olcsóbb vendéglők is, de itt meg olyan kicsiny adagokat adnak, hogy mintha csupa lábadozó betegnek szolgálnának fel, nem pedig a sok járkálástól halálosan kimerült farkas étvágyu embereknek. — Ez a drágaság természetesen nem mindenki zsebéhez illik s mi sem természetesebb, hogy ennél fogva a szegényebb ember kénytelen zsebében kihozni az ebédet s egy padra leülve elfogyasztani a hideg kolbászt s egyéb enni valóját. A kiállítás közelében mindenütt árulják az u. n. »kiállítási ebédeket«. Egy dobozban van kés, villa, kanál, hideg sült, tészta, bor serviette, pohár, szivar és ujság. Az ára másfél frank s

egy ember teljesen jól lakik vele. A kést villát mindjárt el is lehet dobni, mert csak egyszeri használatra vannak szána. Meg is kell azután nézni egy szombat, vagy vasárnap este a kiállítást! A gyönyörű virágágyak és apró tavacsok telve vannak zsíros ujságpapírosokkal, szalámihajjal, üres dobozokkal, szétlört tüvegekkel és dugókkal. Hétfőn egyéb dolguk sincs a kertészeknek és munkásoknak, mint a füvet lesepenni és a tavak felületéről hosszú kampókkal kihalszni a beledobott sok szemetet.

No de hát ez árnyoldala a kiállításnak. Mert mindezek dacára kivétel nélkül mindenki el van ragadtatva a kiállítás nagyszerűsége által. Különösen, mikor kivilágítás van, pénteken és vasárnap, a Mars-mező tündéri látványt nyújt. Az óriási villamossági palota tűzben ég s az ezernyi szökőkút sustorgó vízceppjei szivárvány színekben ragyognak, míg a háttérben egy hatalmas, 30 méter magas vizes hull alá, mely mint egy olvadó aranyfolyam valóssággal elkápráztatja a szemet. Szemben az Eiffel-torony karsu silhonette-je emelkedik ki a sötétségből, melyen ezernyi apró villanylámpa ég, hátul pedig a Trocadero hatalmas épülete fényárban uszik s messze bevilágítja az előtte folyó Szajnat. Mindenütt a tolongó sokaság s közbe-közbe egy csodálkozó ahl felkiáltás, amidőn a »fontaine lumineuse« más-más színbe változik át.

A kiállítás most már teljesen készen van. Minden pavillon nyitva áll az idegeneknek.

A kinek nincs sok ideje s csak a legér-

nyíltan nem lépnek ki a passzivitásból, hanem csak egyénekként lépnek föl az egyes választókerületekben képviselőjelöltekül és a román választókat a passzivitás kimondott abban hagyása nélkül fogják leszavaztatni magukra.

2. Az ekként képviselőjelöltekül felépő és esetleg megválasztott román férfiak a szabadelvű pártba lépnek be és kötelezik magukat, hogy mindaddig, *a míg Széll Kálmán kormánya a románság érdekei ellen nem fogja kormányvilelet irányítani*; ők külön nemzetiségi pártot nem alakítanak, hanem a szabadelvű párt keretén belül maradnak.

3. E támogatásuk fejében kikötik maguknak a románok, hogy a legközelebbi képviselőválasztásnál az általuk kijelölt férfiak közül *negyvenet* (40) Széll Kálmán akadálytalanul be fog bocsátani a képviselőházba, a mennyiben ezek a kiválasztott kerületekben szabad választás útján tényleg többségre jutnának.

4. Kikötik végül maguknak a románok, hogy az egyezményes pontok megtartásának ellenőrzésére okából Széll Kálmán meg fogja engedni a feloszlott román komiténak újra életbeléptetését.

Ezek a határozatok vannak Széll Kálmán előtt. Hogy mit fog benne határozni, nem tudjuk, de hisszük, hogy nem a választási kortesektől fog tanácsot kérni, hanem a magyar hazafiságtól, a magyar állameszme érdekétől.

»Ő hercegi kegyelmessége, Hohenberg névvel.«

A hivatalos lap mai száma lokánikus rövidséggel ad epilogszerű értesítést *Ferencz Ferdinánd* trónörökös házasságáról. A hivatalos értesítésben a rövidsége kivül a kellő hüvosság is vehető észre. Minden további kommentár nélkül adjuk a két hirt, a mint következnek:

dekesebb dolgokat akarja látni, azt ajánlom, hogy miután futólag megszemlélte az épületek külsejét, hosszabb időt csakis a nagy kiállítási csarnoknak, a szépművészeti palotának s a gyarmati kiállításnak szánjon. Minden egyéb látnivaló többé-kevésbé hasonló formában egyéb kiállításokon is látható, de azok a remekművek, melyek például a szépművészeti palotában láthatók, talán soha így egyesítve nem lesznek.

Itt a világ összes nemzetei legelső képművészeti remekműveit állították ki, melyeknek értéke megbecsülhetetlen és óriási.

A kik a különleges dolgokat szeretik, azok menjenek el a Canada pavillonjába, hol egy kis fa asztalon 8 dabab arany téglá van kiállítva. Mindegyiknek értéke átlag 600.000 frank. Fel is szabad emelni, kézbe lehet venni, csak elvinni nem lehet. Különben a zseb ugy is kiszakadna tőle, mert a legkisebbik 34 kilós. Azután az »Esplanade Les Invalides«-n nézzék meg az orosz czár által Franciaországnak ajándékozott nagy térképet, mely különféle márványdarabokból van összerakva s melyen minden várost egy nagy drágakő képvisel. A gépcsarnokban tekintsek meg a legelső nyilvános használatra szánt gőzmozdonyt, melyet 1825 körül készített Stephenson s azután a mintegy 7 nappal ezelőtt befejezett gőzmozdony óriást, mely óránként 140 kilométer sebességgel képes haladni. Csak 75 év különbözet van a kettő között. Hoi leszünk újabb 75 év múlva? Azután nézzék meg egy

I.

»Ő császári és királyi Fensége ausztrialestei Ferencz Ferdinánd főherceg ur, Ő császári és apostoli királyi Felségének, mint a legmagasabb uralkodóház legfőbb felséges fejének hozzájárulásával és beleegyezésével, az 1900. évi július hó 1-én Reichstadtban, Csehországban, méltóságos chotkowi és wogini Chotek Zsófia grófnővel *morgantikus* házasságra lépett.«

II.

»Ő császári és apostoli királyi Felsége, folyó évi július hó 2-án Ischlben kelt legfelső kéziratával, kegyelemben indítva érezte magát: ausztrialestei Ferencz Ferdinánd főherceg ur ő császári és királyi Fensége morgantikus hitvesét, Zsófiát született chotkowi és wogini Chotek grófnőt, díjmentesen örökös hercegi rangra emelé, *Hohenberg* névvel és »ő hercegi kegyelmessége« czimzéssel.«

Háboru Kinában.

Véres harcokról, vérfagyasztó kegyetlenségekről érkeznek hírek a nagy czopfos birodalomból. De az olvasó szinte nem akar hinni ezekben a tragédiákban. Annnyira megszokta már, hogy abban a nagy fallal körülvett rengeteg birodalomban csupa vidám operett történetek essenek meg. A czopfos, hajlongó, legyezővel játszó urakat és asszonyásokat igazán nehéz is elképzelni abba a szerepbe, melyet most eljátszanak. És a néző közönség várja, hogy mikor hangzik már fel a szomorú jelenetek után egy vidám operett finále zenéje.

Am most a véres, szomorú harcok között sem hallgatott el egészen a vidám operett-muzsika.

Megbízható sürgönyt alig lehet kapni a harctérről, hol a kínaiak szédülték a vasutakat és táviró huzalokat.

Két helyről jönnek megbízható jelentések: A misszionáriusoktól és a tengerparti konzuloktól. Az előbbieket nagyon lassan tudják kiküldötteikkel közvetíteni a híreket, az utóbbiak pedig keveset tudnak. Annál több hirt bocsájtanak világgá a távirati ügynökségek, melyek érdekesek, élénkek és — megbízhatatlanok.

berlini gépgyáros által kiállított emelődarut, mely a legnagyobb könnyűséggel képes felemelni 25.000 kilót. Transzvál pavillonja mellett látható egy nagy délafrikai aranyzó gép, melyben valóságos aranyat tartalmazó kövekből szünet nélkül választják ki az aranyat.

India pavillonjában nézzék meg mindjárt a bejáratnál szemben levő fakaput, melynek kifaragása 30.000 font sterlingbe került sbámulják meg azt a csodálatraméltó kezét, mely ezt a páratlan művet egy darab fából kifaragálni képes volt. Ez már nem esztérgályosság, ez valóságos bűvészet volt, ilyet létrehozni.

Nézzék meg a gobelin kiállításban a Faure Félix által az orosz császárnénak ajándékozott nagy szőnyeget, mely Mária Antoinettet és gyermekeit ábrázolja. Csak 6 lépés távolságból is nézve egy olajfestménynek tartaná az ember, nem pedig szőnyegnek. A Norvégia pavillonjában szemléljék meg a Nansen csolnakjait, melyekkel híres északi utját megtette. — Mexico pavillonjában érdemes megnézni az onyx kiállítást. Minden egyes darab páratlan. A fegyver kiállításban nézzék meg a 13 méter hosszú ágyut, mely a modern tüzérség legutolsó vívmányai szerint készült.

Nézzék meg a Fruchinsoliz francia gyáros által kiállított nagy hordót, melynek köbtartalma 36.000 hektoliter, vagyis harmadfélmillió liter. Ez a világnak jelenleg legnagyobb hordója. — Magassága 18 méter. — Nézzék meg az ünnepélyek csarnokát, melybe egyszerre Nagyvárad összes lakossága beférne. — Egy

Adjuk e táviratokat, a mint kapjuk. Egy dolog bizonyosnak fogadható el, t. i. *a német követ felkoncsolása*. Ez is régen történt már, de idáig el tudták tussolni. Innen is látszik a hírszolgálat gyarló volta.

A német követ meggyilkolása egészen más színezetűvé teszi a lázadást. Az európai nagyhatalmak egyetértő eljárása valószínűleg megszakad s Németország *a jogos megtorlás alapján vezető szerepet fog vinni*.

De hát még Orosz és Japán is van a világon és pedig igen közel a színhelyhez, mi igen zavarttá teszi a láthatárt Kinában.

Újabb távirataink a következő híreket mondják:

London, július 3. (Saját tud. táv.) A Daily Express jelenti Sanghaiból: A Sárga folyótól délre eső összes tartományok, a melyeknek kormányzói barátságos viszonyban vannak a hatalmasságokkal a konzulok útján, nem hivatalos formában szövetséget alakítottak Nanking fővárossal. Ugyanennek a lapnak jelenti Sanghaiból: Kobeből táviratozzák, hogy Japán még 30.000 embert mozgósít. Ito marquis ellenzi ezt a politikát, mert attól tart, hogy Japán konfliktusba keveredik Oroszországgal.

Páris, július 3. (Saját tudósítónk táv.) A lapok egybenhangzóan konstatálják a kínai helyzet komolyságát. Némelyikük, így a Figaró, szükségesnek találja, hogy Európa a legnagyobb áldozatokra szánja rá magát. A République aggódva kérdezi, milyen magatartást fognak tanusítani a hatalmasságok azzal a ténnyel szemben, hogy Kinában három-négy millió ember nem ismeri el többé a törvény tekintélyét.

London, július 3. (Saját tud. táv.) A Times azt mondja, hogy a kínai helyzet nagyon veszedelmes, de remélhető, hogy a mérsékelt párt fog felülkerekedni Kinában, ha a hatóságok hathatósan támogatják. Egyelőre a követségek megmentése a fődolog. A Standard szerint még nem kell lemondani a reményről, de azért lehetetlen nem aggódní a követségek sorsáért. Ha a kínai kormány gyöngének bizonyul a lakosság és katonaság

óriási kőralaku terem ez, melynek egyedül kupolája 90 méter átmérőjű.

Ezek a főbb helyeken kívül temérdek apró színtén nagyon érdekes és különleges dolgot lehet látni, melyek azonban már nem nagyságuk, hanem éppen parányi voltukkal imponálnak s a rájuk fordított bámulatos türelem és közügyességről tesznek tanuságot. Ezek között azután már a mérnök, az építész, a fényképész, a tudós, az ékszerész és az iparos válogathat; mindenik a maga szakmájában.

A kiállításoknak ugyis az a legfőbb célja, hogy a tudnivágyóknak minél több tápot nyújtson arra, hogy tehetségeiket kifejlesszék. Erre nézve itt van elég mód válogatni. Sajnos, hogy az idő nem elég hosszú, hogy az ember mindent megnézzzen.

A kiállítás legtöbb látogatója csupán egy futólagos képet nyer az egészről s legalább is 2 hetet kell itt tölteni, ha az ember maradandóbb képet akar magának megőrizni egyes dolgokról. Mindenesetre igen nagy szellemi élvezet e kiállításon végig sétálni s meglátni, hogy mennyire vitte az ember a maga erjéből és Isten segítségével a világ teremtése óta és a párisi ultra kiadott pénz nem áll semmiképen arányban sem azzal a sok tapasztalattal, mit itt szerez az ember, még ha egy peccenyéért 8 frankot fizettünk is!

Dr. Bozóky Géza.

fékekentartására, akkor majd a nyugati népeknek és Japánnak lesz kötelessége a lázadást elfojtani. A Daily News azt mondja, hogy habár hadi állapot még nincs, mégis anarkia uralkodik, a melyet hamarosan el kell fojtani, nehogy még tovább elharapózzék.

Wilhelmshafen, július 3. (Saj. tud. táv.) A Wittekind és Frankfurt szállítógyőzősők ma reggel a lakosság létkes tüntetése mellett elindultak. A császár, a császárné és a többi itt lévő fejedelmi személyek a Hohenzollern yachtról nézték a hajók elindulását.

Róma, jul. 3. (S. t. t.) Az Italie csodálkozásait fejezi ki azon, hogy az európaiak ellen Ázsiában elkövetett szörnyűségek dacára Kína európai és amerikai diplomáciai képviselői megmaradnak állomásukon. Mindazáltal reméli a nevezett lap, hogy sikerül módot találni a kérdés barátságos rendezésére, mielőtt végleges hadüzenetre kerül a dolog. — A Tribuna azt mondja, hogy Európának anyagi és kulturális érdekeinek megvédésére meg kellene szállnia Kínát, ott ellenőrzést gyakorolnia, a partvidéket elfoglalnia és a kínai kérdés végleges megoldását követelnie. Visconti Venosta külügyminiszter tegnapi nyilatkozatairól azt mondja a nevezett lap, hogy a miniszter szavai nagyon jó hatást tettek a kamarára, a mely belátta, hogy Olaszország tartózkodása ellenére is el van tökéltve arra, hogy felhagy a nem érdekelt fél politikájával. Elérkezett a cselekvés pillanata — mondja a Tribuna — és nem szabad időt vesztegetni, ha nem akarunk utolsók lenni az európai nemzetek koncertjében.

Berlin, július 3. (S. t. t.) *Ketteler* pekingi német követ meggyilkolásáról azt írja a Börsenzeitung: Ez a gyilkosság, a nemzetközi jog flagrans megsértése, az összes hatalmasságokat egyaránt hívja ki. — A *Staatsbürgerzeitung* azt mondja, hogy a nemzetközi jognak ez a példátlan megsértése nem egy fanatikus bandának tulajdonítandó. Részt vettek benne a kormány rendes katonái is, a kiknek a boxerekkel való összeköttetése kétségtelen. — A Berliner Neueste Nachrichten ezt írja: Most már cselekedni kell halogatás nélkül. Sem a központi kormány, sem a tartományi közegek nem érdemelnek bizalmat. — A *Berliner Tageblatt* szerint a követ meggyilkolása a fanatikus idegengyűlölet aktusa és azt mutatja, hogy ugyanilyen sors vár minden idegenre, a ki a boxerek kezébe kerül.

London, július 3. (S. t. t.) Times ismétli, hogy nézete szerint Japán az egyetlen hatalmasság, a mely gyors és megfelelő szolgálatokat tehet a civilizációnak. Anglia magatartására nézve nem lehet többé kétség, mert a civilizációt ért szerencsétlenséget még megtetőzné azt ha Pekingben olyan katasztrófa történne, a melyet valamely hatalmasság gyors beavatkozásával meg lehetett volna akadályozni és ha később kitudódna, hogy ezt a beavatkozást más hatalmasságok féltékenysége késleltette, vagy megakadályozta.

Berlin, július 3. (Saját tud. távir.) Ujabb hírek szerint Németország még *tizenkét*, így összesen *tizenöt* hadihajót küld Kínába.

Bécs, július 3. (Saját tud. távirata.) Londonban — mint értesítenek — nagy aggodalmat kelt a Pekingben tartózkodó követek sorsa. Ugyisint a bécsi diplomáciai körökben is tartanak tőle, hogy az idegen követeket legyilkolták.

Berlin, július 3. (Saját tud. táv.) Vilmos császár a Wilhelmshafenből elinduló csapatokhoz buzdító beszédet intézett, melyben kiemelte, hogy a *háboru gyújtó fátylóját elvetették. A német követet borzalmat keltő kegyetlenséggel meggyilkolták. A német zászlót gaz módon megsértették és a német birodalomból vakmerően gunyt üttek. Mindezen sértés példás megtorlást és bosszút kíván. A felforgatott rendet Kínában most már csak az összes civilizált államok hadlesteivel lehet helyreállítani. Addig nem fog nyugodni, míg Peking falain német lobogó nem leng és Kínának a békét Németország nem diktálja.*

Család.

— A főreáliskola ez évi értesítője számára írta: V. —

(Részlet).

Mi sem áll inkább a hathatós erkölcsi nevelés útjában, mint a tökéletlen vagy u. n. majomszeretet kifolyása: a kényeztetés, azaz a gyermeknek szabad kényére, tetszésére való bocsátása. Ez elnevelési rákfene gyászos következményei: engedelmesség, a tekintély lenézése, kötelességmulasztás, utóbb: igények és nagyzás s nem egyszer: teljes elzűlés. Egyedüli orvosága az engedelmségre való szoktatás; mert engedelmség nem rabszolgaság, hanem az emberi élet legfőbb szabályozója a bölcsőtől a sírig. A nagy Kant is azt mondja: A gyermeknek eleinte sokat és vakon kell engedelmeskednie! Hat éves koráig, vagyis az eszmélkedés, az öntudatra való ébredés koráig valósággal kaptatni kell a gyermeket az engedelmségre. Minden okadatuló filozofálgatás, hogy ezt azért tedd, azt meg ezért nem szabad, e korig nemcsak hogy merőben fölösleges, hanem sokszor káros hatású is. A józan megokolásnak csak innen tul van helye.

Megbecsülhetetlen drága kincs az engedelmség erénye. Mert a ki nem engedelmeskedik eleinte a szülők s helyetteseik: a nevelők és később a társadalom erkölcsi alapon épült parancsainak, szabályainak és törvényeinek, az örökre boldogtalan, mert annak élő hite sem lehet. Hisz hogy is hajtana az engedetlen a legfőbb, de láthatatlan Urra és parancsaira, mikor ő még a látható tekintélyekre sem hallgat, kik e nemhallgatás következményeit esetleg rögtön éreztetik is vele. Pedig az embernek a élet harczaiban nincsen drágább kincse, mint az hit, mely remélni és úrni megtanít. A ki engedelmes, azt nem lesz nehéz lelkiismeretességre, a kötelesség teljesítésére, szóval az összes erény gyakorlására rászoktatni s így nem lesz nehéz ő benne az egész erkölcsant mintegy realizálni.

A legtöbb szülő nem is képzei, hogy az erény gyakorlására mily pompás utegyengető az, ha gyermekeikkel általános értékű erkölcsi mondásokat és példaszókat lehetőleg korán el-sajátítanak. Igen nagy jót tesznek a szülők gyermekeikkel akkor is, ha nem részesítik őket, legalább látszólag nem, tulságos nagy figyelemben, mert különben elkapatják, önhittekké teszik őket, mintha ők volnának a közérdeklődés tárgyai, mivelhogy a család kis világának ők a középpontjai.

A főbb vonásaiban imént vázolt erkölcsi nevelésen kívül tudniok kellene továbbá a szülőknek, hogy a helyes testi nevelés (testtartás, táplálkozás, mozgás, alvás, ruházkodás, továbbá

¹ Magyarázója szorított erkölcsstanom: az én (testi-lelki), te (szülő, tanító, felebarát, haza, emberiség), ő (Isten) iránti kötelességeink teljesítése.

² Példák: Imádkozzál és dolgozzál. Ismerd meg tenmagadat. Semmit tulságos! Segíts magadon s az Isten is megsegít. Többet ésszel, mint erővel. Használj fel az alkalmat!

az értelem- és izlés-fejlesztés érdekében, melyek a kötelességeik.

Hadd álljon itt egynehány utmutatás ezekre vonatkozólag is.

Az egészségügyi szabályokkal, épügy mint az erkölcsiakkal, lehetőleg korán kell a gyermekeket megismertetni. — A gyermeket azonfelül mint már említém, nem kell sohasem ámitani, hanem a dolog valódi mivoltával megismertetni. — Nem kell továbbá hozzászoktatni az u. n. »mankózáshoz« — a hová pedig föltétlenül vezet az örökös gyámolítgatás, — mert ez megölje minden önállóságnak — Nem sétáltatni, hanem játszani kell a gyermekeket, mert a gyermek kedélye csak játékközben nyílik meg, mint a felnőtté csak »borközi« állapotban. A helyes nevelhetés egyik föltétele pedig, hogy a nevelendőt »szőröstül-bőröstül« ismerjük. — A gyermekkel tulságos sokat nem kell olvasatni, inkább többet megfigyelteni, de a mit olvas, azt előbb meg kell válogatni s azután ellenőrizni. — Már sokszorosan bevált és Fáy András, hazánknek ez a korra és jelentőségre egyaránt első pedagógusa, »Halmay-család«-jában igen melegen ajánlja a szülők figyelmébe, hogy, ha egyik-másik iskolás fiúnak már semmiféle intés, figyelmeztetés nem használ, rövid ideig valamely mesterségre kell adni, ez a lecke igen sok esetben fog a tanulni s alkalmazkodni nem akaró fiun. Ha pedig a pusztán észretérítés céljából és ideiglenesen mesterségre adott fiu esetleg annyira megkedvelné az illető iparágat, hogy soha semmiféle iskolai tanulással nem cserélné föl többet, azon egy szikrát sem kell busulni, sőt ellenkezőleg, mint eltalált pályaválasztást örömmel kell üdvözölni. Hazánk elárult iparügyénél pl. mily nagyot lendíthetnének az u. n. intelligens szülők, ha nem erőltetnék összes gyermekeiket, török-szakad, literáfus pályára, hanem angolosan, jó korán megismertetnék fiaikat közvetlenül megfigyelésből az összes iparágakkal, hogy aztán igazi hajlamuk szerint válaszsának ilyen v. amolyan pályát. — A kert művelés és más hasznos foglalkozás útján alkalmat kell adni a gyermeknek egy kis pénzszerzésre, hogy így a pénzzel bánni tanuljon, takarékosághoz szokják és jótékony-ságot is gyakorolhasson.

Az eddigiek elmondása szorosabb értelemben vett feladatom körén kívül esőnek látszik; de csak látszik s ép azért nem lehetett elmellőznöm. E vázolatot egyrészt azért tarttam szükségesnek, hogy vele azon szülők kezére járjak, kiknek még a középkortáig nem jutott nevelendő gyermekeik vannak, tehát egyrészt prohibítív okokból, másrészt és főleg azért, mert a fönt jelzett kötelességek teljesítése a szülők feladata még a középiskolába járó gyermekekkel szemben is. — S ezek után térjünk át a szülők azon kötelességei vázolására, amelyek csak a középiskolába adandó és járó, tehát fölserdültebb fiaikkal szemben vannak.

Az igazi baj, a harc család és iskola közt csak most, a fiuknak a középiskolába való adásánál v. járatásánál kezdődik és folyik.

Vannak ugyanis szülők, kik az iskolát jó intézménynek tartják, de fiaikat az odavaló intelligenciával, előképzettséggel, szóval neveltséggel hazulról nem láthatják el — ezek az u. n. nem intelligens szülők — ugy, hogy család és iskola közt ür tátong. Tapasztalásból mondhatom, hogy ez ür áthidalása vagy végleges betömése, ha csak a szülő ház egyébkép nem vétkezett nevelő kötelességei ellen, még nem a legnehezebb feladat. Ez csak akkor válik szinte megoldhatatlanná, ha a gyermek oly u. n. művelt, intelligens házból kerül ki, a melyben a nevelőkre háruló fönt vázolt kötelességeket nemcsak hogy nem teljesítették, hanem inkább ellenők dolgoztak.

Hogy a család és iskola közt tényleg létező összes bajokat lássuk, szükséges még tovább is distingválunk. Az u. n. intelligens és nem intelligens szülőkön kívül megkülönböztethetünk még helybeli és vidéki s végül érdeklődő és nem érdeklődő szülőket. Mindegyik külön típus. A helybeliekről, mint

¹ Nagy érdemet szerezne e téren az az orvos, ki az e tárgybeli legfőbb tudnivalókat néhány filléres füzetkében állítaná össze.

jóval szerencsésebb helyzetükről nem szólva, a sokkal kedvezőtlenebb helyzetű vidékiek bajaira térek át.

A legtöbb vidéki szülő ugyanis abban a téves hitben él s ez a legtöbb baj kutforrása, hogy eleget tett mindennemű kötelességének, ha fiát olyan- a milyen helyen lakással és kosztal ellátatja, a tandíjat lefizeti s a könyveket meg egyéb szükséges iskolai szereket megveszi. Hadd neveljék a fiát emberré, ő mint szülő eleget tett! De kik neveljék a fiút? Az iskola — értem mindig a középiskolát — már csak azért sem vállalhatja el a felelősséget a nevelés sikeréért, még ha egyébként a legmintább iskola volna is, mert már többszörösen s többféle képen preperált anyagot kap,¹ továbbá azért sem, mert még ezt az egykönnyen már nem hajlítható vagy mintázható anyagot sem bízzák föltétlen rendelkezésére, hanem csak az év egy részében — mondjuk $\frac{3}{4}$ részében — és akkor is csak napi 4—5 órában; tehát mindössze az ébren töltött s e szerint nevelésre fordítható idő $\frac{1}{4}$ részében lehet a gyermek az iskola nevelő felügyelete alatt, s végre még ez elenyészően rövid idő alatt sem foglalkozhatik az egyénekhez alkalmazott, legmegfelelőbb neveléssel, mert tömegesen — sok helyütt, jaj de tömegesen! — s akkor is főleg tanítva-oktatva nevel. Az iskola tehát — imétem — semmiképp sem vállalhatja el kizárólag a nevelés, az emberré való alakítás feladatát s így természetesen nem is érheti kizárólag az esetleges deformálódásért a gáncs. De talán a kosztos gazdák vállalják magukra az emberré formálás feladatát? Sértés nélkül merem állítani, hogy a kosztos gazdák egy része, még ha vállalkoznék is e nehéz feladatra, képtelen azt megoldani, a másik és legnagyobb része a kosztos gazdának azonban, azt hiszem, egyáltalán nem is vállalkozik e »nem nekik való« feladatra. Adnak lakást, kosztot, olyant — a milyent, a fizetés érte szintén olyan — a milyen s azzal vége. Hogy nekik nevelő kötelességeik is vannak vagy lehetnének, arról a legtöbbnek talán sejtelmé sincs. S így tehát, ha a szülő a fönt vázolt módnál jobban nem érdeklődik fia további sorsa iránt, nem neveli fiát igazában senki sem, legföllebb nevelődik!

De hiszen vannak ám u. n. érdeklődő szülők is az intelligensek és nem intelligensek, a helybeliek és vidékiek közt egyformán! Csak-hogy — tisztelet a kivételnek — adtál Uram esőt... Mert hát miben is nyilvánlik ez az érdeklődés!? Az év elején muszájból mind? érdeklődő a szülő, mert hát a fennálló szabályok értelmében, kivált első ízben, csak a szülők vagy helyetteseik kíséretében iratkozhatnak be a tanulók. De akkor is, a helyett, hogy föltétlen bizalommal közelednének az »érdeklődő« szülők az iskolához, tőle tanácsot kérve a fiu elhelyezése iránt s viszont leplezetlenül tárva föl a fiu értelmi-erkölcsi stb. sajátságait, hogy az iskolának a nevelés munkáját megkönnyítsék, (nem, annyi őszinteséget ne várjunk az »érdeklődőtől«), a helyett hoznak kosztal, lakással már ellátott csupa szín-kitűnő gyermeket, s mint láttuk: még elég nagyfokú érdeklődés jele, ha nem a szállásadókra bízzák a kitűnőségek beszállítását. »Egy kicsit pajkos (vagy eleven) ugyan a kicsike, de egyébként — nem a szülő beszél belőlem — zseni«, ez a sokszor már a vásottságig jutott »élénk« fiu bemutatása. Vagy fordítva: »Kicsit csendeske (vagy ügyetlen) szegényke (értsd: kisebbfajta kínai fal védi lelke ártatlanságát), de áldott szívű-lelki!« Ezek a rendes bemutatkozások az érdeklődők részéről. Ujabb »érdeklődés« csak az u. n. »rovó« tanácskozás, az intő czédelus konferencia után mutatkozik. »Talán csak nem?!« »Hát valóban?!« »Mégis?!« »Hátha valami instruktor-féle segíthetne?!« — ilyen-félékkel köszönt be ilyenkor az »érdeklődők« aggodóbbja. A büszkébbje még ilyenkor sem »kunyorál«, ilyenkor sem »alázta meg magát«. Legföllebb az évvégi vizsgálatok előtt nem

¹ A mennyiben a gyermekek addig 1. szülői nevelés- vagy elnevelésben, 2. legtöbbnyire kiseddévői és 3. elemi iskolai nevelő oktatásban részesültek.

² Azaz dehogyan, van akkor is néhány percentre megalkuvó szülő és nagymérvű elfoglaltsága miatt oda-állítja magáért a helyettes: a kosztos gazdát, a ki sokszor bizony csak koszt nélküli szállásadó és így tehát a fizetés arányában teljesíti ezt a feladatot is.

hagyja őket sem nyugodni a nagy ártatlan igazság, s nem restek a — tanár urnál tiszteletüket tenni, hogy hát: Hiszen a tanár urnak ugyis mindegy: elégséges vagy elégtelen, nekem pedig nem, aztán meg amugy is elviszem jövőre a fiamat, a legrosszabb esetben pedig talán még megtehetné 1—2 óra korrepetíció!

Ilyen vezetés és érdeklődés mellett — kivált, ha a fiu évközben is egyre hallja szüleitől, kosztos gazdától egyaránt: tulterhelés, üldözés, igazságtalanság, mire is való ez, az a tárgy? sőt mikor egyik-másik szülő nem átal haszontalan fia czinkostársává lenni, a mennyiben vétkeinek nem kiirtója, hanem rendszeren palástolója az iskolával szemben — ismétlem: ilyen körülmények közt ne beszéljünk harmonikus ösztönködésről, tudatos ráhatásról, nevelésről! Ennél a semmi még mindig jobb. Mert hát van ám »semmi« is. T. i. olyan szülők gyermekeit sorolom ide, kik hazulról sem neveltséget, sem költségre valót nem hoznak, de azért rendületlenül évről-évre be-bejönnek. S éppen ez a »semmiféle«, azt hiszem, reális iskolai speciálitás. A szülőknek sem a fiu kosztjára, sem — csak némileg is — emberi lakásra, sem pedig ruhára, tehát a legáltalánosabb emberi szükségletre sem telik, hogy is telhetnék hát tandíjra, könyre, tisztántartásra! Az olyan gyermek, ki ma reggel itt, délben ott, este sehol, holnap, Isten tudja, mit s hol kap — ha kap, kinek a fütellen, nedves lakás miatt nincs, no de természetesen nem is lehet mosdhatnékja és azért »bőrbeteg«, kinek egész habitusa a legerélyesebb avagy legjóságosabb ráhatás mellett sem emelhető esztétikai magaslatra s kinek egyre csak azon jár az esze, hol s mit kap majd belső üressége, annak a kintző farkasnak nem kielégítésére, hanem csak lecsillapítására: az olyannak hiába beszélnek erkölcsi fenségről, ez emberfentartó elvről. Abból a pedagógia legraffináltabb eszközeivel sem csálhatjuk ki az igazi neveléshez föltétlenül szükséges odaadó érdeklődést, mert nála a belső ellenség, a gyomor kielégítése, ez a legnagyobb, legáltalánosabb s mindamellett legértetlenebb ösztön a fő, a mely mellett minden egyéb eltörlül.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Július 4. Nagyvárad város jogügyi szakbizottságának ülése d. u. 4 órakor.

Július 4. A városházépitő bizottság ülése d. u. 4 órakor.

Július 7. Nagyvárad város központi választmányának ülése d. u. 4 órakor.

Július 15. Az ev. ref. egyházi énekkar dalestélye a Sport-téren.

* **Rektor-változás a szemináriumban.** Dr. Bognár István kanonok ur a nagyváradai lat. szert. szeminárium igazgatói állásától megvált s helyébe dr. Steinberger Ferenc kanonokot nevezte ki a bibornok-püspök. Dr. Bognár István három éven át vezette a szeminárium ügyeit s az a generáció, mely keze alatt nőtt fel, mindig a legnagyobb tisztelet hangján fogják emlegetni mély tudomány, puritán papi karakterű, de igazi szíves jószágú rektorjukat. Az új rektor sok éven át vezette a szatmári tanítóképző intézetet mint rektor s növendékei rajongásig szerették. Új működéséhez méltán fűznek szép reményeket.

* **A magyar kereszténység kilencszázados jubileuma Nagyváradon.** Péter és Pál apostolok napján megkezdődtek már Kalocsán és Pécsen azok a fényes ünnepségek, melyeket országszerte mindenütt rendeznek ez idén a magyar kereszténység, a magyar alkotmány, a magyar királyság s a magyar szent korona kilencszázados jubileuma alkalmából. Az or-

szágos jelentőségű főünnep Budapesten a Mátyás-templomban és Esztergomban fog végbemenni Nagy-Boldogasszony és Szent István király ünnepén. De az egész országban mindenütt rendeznek ünnepségeket. Méltó és illő is, hogy rendezzenek. — **Nagyváradon** a Kath. Kört vette kezébe az ünnep rendezését. A bizottság tegnap tartott ez ügyben ülést dr. Steinberger Ferenc kanonok lakásán. Részt vettek: Dús László, Böszörményi Géza, dr. Vucskics Gyula, dr. Némethy Gyula, dr. Szemethy Géza és Moyzes Miklós. A bizottság elhatározta, hogy **október 14-én** a Magyarok Nagyasszonyának ünnepén tartják meg az ünnepélyt. Délelőtt ünnepélyes szent mise lesz, melynek tartására a bibornok-püspök Ő Eminenciáját kéri fel s a kör dalárdája fog énekelni. Délután 5 órakor zene ének és szavatokkal egybekötött felolvasó-estélyt rendeznek a Kereskedelmi Csarnok nagytermében. Az elnöki megnyitó megtartására br. Gerliczy Ferenczet, a felolvasásra dr. Steinberger Ferenczet, a zárbeszéd megtartására Palotay László elnököt kéri fel, Dús László és dr. Némethy Gyula verseket irnak, melyek közül egyiket megzenésítik, másikat egy nő fog elszavalni. Az ének és zene-számok rendezésére Belezmay Antal, dr. Szemethy Géza és Moyzes Miklós vállalkoztak, kik ez alkalomra nagyszabású vegyes kart fognak összehozni. Hisszük, hogy a szép ünnepélyen városunk társadalma is méltó részt fog venni.

* **A városház építése.** Az új városháza építését most már gyorsabb tempóban igyekeznek a polgármester közlekedni a megoldáshoz. A városház építése tárgyában kiküldött nagy bizottságot ma, július 4-én délután 4 órára hívta össze a városháza termébe a polgármester.

* **Kész lesz-e a kir. tábla épülete.** A kir. tábla kibővítésére szolgáló kétemeletes szárny-épület már tető alatt van s október elsejére kell teljesen elkészülni, hogy a kir. főügyészség bele költözhesse. A vállalkozók azonban attól tartanak, hogy a kikötött határidőre nem fejezik be az épületet s ezért négy hónapi haladékot kértek. A városi mérnöki hivatal a kért időhaladék megadását nem javasolja, mert októberre készen lehetnek az építkezéssel. Legfeljebb egy hónapi haladék adható meg, ha ebbe a kir. tábla elnöke beleegyezését adja.

* **Gyászmise V. Ferdinándért.** V. Ferdinánd magyar király halálának évfordulója alkalmából ma délelőtt 10 órakor fényes gyászmisét tartottak a budavári koronázó Mátyás-templomban. A szentélyt gyászpompával ékesítették, közepén pedig diszes katófalkot állítottak fel, melyen a királyi és a császári jelvények voltak elhelyezve. A templomban a rendet Anders százados parancsnokkal az élen diszruhás koronőrök tartották fenn, az utcán pedig Beniczky felügyelő parancsnokságával lovas és gyalogos rendőrök ügyeltek fel a rendre. A templom egészen megtelt közönséggel. A szentély feketével bevont padosorain ültek: Czibulka altábornagy, Léderer ny. altábornagy, gróf Attems lovassági tábornok, Gaudernack tábornok, számos törzs és főtiszt. Ott volt ezenkívül: Ponori Thevrenk Emil, a tudomány egyetem rektora, Osztoics első kerületi előjáróval az élen számos fővárosi bizottsági tag. A gyászmisét Ványa katonai prépost mondta fényes segédlettel. Mise alatt a templomi ének és zenekar Vavrincez Mór »Reguiem«-ét adta elő Hopp Rezső tanár orgona kísérete mellett. A magánszólamokat Farkas Edit, Ertl Anna, Juhász Ferencz és Krétschy Károly énekeltek.

* **Dankó Pista bucsuja.** Ma este lesz Dankó társulatának utolsó előadása a Bazárkertben. Második vendégszereplése alatt is nagy közönség hallgatta a Dankó-nótákat s a mai bucsuelőadással a szórakozásnak eme nem közönséges faja is letűnik Nagyvárad közönsége előtt, mely így teljesen belekerül a holt saison unalmába.

* **Vallássértő községi jegyző.** Megszokott dolog már a honboldogító liberálisoknál, hogy a katolikusok legegyszerűbb belső, tisztán vallási dolgait is úgy tüntetik fel, mint a felekezetek közötti békekesség megbontására irányzott törekvést. A más felekezetűek türelmetlenségét természetesen dolognak tartják, mert hát ez ma a divat. Közzolgálatban levő egyének azonban nem volna szabad, hogy felekezeti türelmetlenségéből visszaéljen hivatalos hatalmával s ez mégis megtörténik a felettes hatóságnak kötelessége, hogy az ujjára koppintson az illetőnek. — Botrányos esetről értesülünk, a melynek hőse a közeli Hegyköz-Ujlak község jegyzője. *Fodor József* nagyvárad lakos, vallásos buzgóságából kifolyólag a hegyköz-ujlaki hegyen levő szőlőjében egy Mária szobrot akart felállíttatni. A szobor talapzatához szükséges téglát megvásárolta s annak egy részét a helyszínére, a saját területére szállíttatta. A téglát hordászt a jegyző azonban betiltotta. Még súlyosabb beszámítás alá esik azonban az ev. ref. vallású jegyző azon nyilatkozata, amelyet értesülésünk szerint a téglahordás betiltása alkalmával tett. Kijelentette a szoborra vonatkozólag, hogy *olyan maskura felállítását nem engedí.* Tudunkkal ahhoz, hogy valaki a saját területén szobrot állíttson fel, építési engedély nem szükséges. Minősíthetetlen, felekezeti gyűlöletből fakadt nyilatkozata mélyen sérti a katolikus hitek vallási meggyőződését, amit pedig még egy községi jegyzőnek is respektálni kell, mert nem azért van egy község élére állítva, hogy a lakosság között a felekezeti béktelenséget felidézze. Elvárjuk a központi járás igazságosan szigorú főszolgabírójától, hogy a jegyző urnak megadja a jól megérdemelt jutalmat. Különben mint értesülünk, *Fodor József* feljelentést tesz az alispánnál a jegyző ellen, mely feljelentést a megsértett katolicizmus érdekében ugyan csak figyelemmel fogunk kísérni.

* **A földadólajstromok közszemlén.** Nagyvárad összes városrészeire vonatkozó — s a kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott folyó 1899. évi földadó kivétési — lajstromok az 1883. évi XLIV. t.-cz 16. §-a értelmében július hó 4—11. napjain át, nyolcz napi közszemlére a városi adóhivatal 11. szobájában azon figyelemzetés mellett tétetnek ki: miszerint érdekelt adókötelesek, azon idő alatt, az említett lajstromokban terhükre előírt adót megtekinthetik s az elleni netaláni felszólamlásukat azon adózók, kik ezen adónemmel már az előző évben is megtróva voltak, a lajstrom közszemlére kitételének napját követő 15 nap alatt, — azok pedig, kik ezzel a folyó évben először rovatnak meg, ezen adójuknak adókönyvecskéjükbe történt bejegyzését követő 15 nap alatt, a kir. pénzügyigazgatósághoz benyújthatják, a hol a későbbben benyújtott felebbezés érdemi tárgyalás alá nem fog vétetni. Nagyvárad, 1900. évi július hó 27. Városi adóhivatal.

* **Párbaj a rimaszombati választás miatt.** Még a rimaszombati választási mozgalmak alatt affeire támadt *Fáy István* orsz. képviselő, a függetlenségi és 48-as párt tagja meg *Fáy László*, a volt kormánypárti jelöltnek, *Fáy Gyulának* a fivére közt. *Fáy László* ugyanis becsmérőleg nyilatkozott a függetlenségi párt-ról és annak vezérférfairól, a mit *Fáy István* orsz. képviselő természetesen nem hagyott szó nélkül. Felelősségre vonta *Fáy Lászlót* és

az ügy tegnap ott kardpárbajjal nyert elintézését. *Fáy István* orsz. képviselő segédei voltak: *Kubinyi Géza* és *Farkas Zoltán* orsz. képviselők, *Fáy László* segédei pedig; *Hámos Aladár* és *Szentiványi Árpád*. A párbaj eredménye az lett, hogy *Fáy László a fején és karján súlyos sebeket szenvedett.* *Fáy István* orsz. képviselő mindössze csak kis karczólást kapott.

* **Három leány vízbe fullása.** Nagy szerencsétlenség történt *Gyulavári* községben a múlt héten, szombaton este 7 órakor. A község alatt folyó Sebes-Körözsbe ment fürdeni *Lindenberger Iona* és huga *Anna* s barátinójuk *Schütz Mariska*, de alig mentek a Körözs partjától négy lépésnyire, Annát elragadta az ár és az örvénybe sodorta. Segítségére sietett a nővére, *Iona* s barátinójuk, *Schütz Mariska* és mivel uszni egyik sem tudott, mind a hárman a vízbe fulltak.

* **A polgármester hivatalvizsgálata.** Dr. *Bulyovszky József* polgármester, *Kelepecz* Dezső iroda-igazgató kíséretében tegnap megvizsgálta a városi adóhivatalt s a katonai ügyosztályt. Mindkét hivatal július 1-én új helyiségbe költözött s a vizsgálat tulajdonképpen a helyiségek megtekintése indokából történt, de egyben az ügymenetre is kiterjeszkedett a polgármester. A hivatalos helyiségek legáltalában ideiglenesen megfelelők, az ügymenet is kielégítő. Csupán a személyzetben látszott meg itt-ott, hogy ebben a kutya melegben jobb otthon hűsölni, mint a hivatalban izzadni.

* **A drága diákok.** Olaszországban van 181 állami gimnázium és lyezeum. Ebből esik 35 Szicziáliára, a hol 4 gimnáziumban 36 tanuló van! Ez azonban még nem minden, Olaszország 26 gimnáziumában van 50 tanulóval kevesebb. A 116 lyezeum közül alig 20-ban van több 40 tanulóval. Most jön azonban a tanulás, melyből liberális államcsinító tanulóink tanulhatnak: Minden gimnázista az államnak egyezeröttszáz lirájába kerül.

* **Meggyilkolt háziúr.** A házbérfizetésnek szokatlan nemét választotta *Bucella János* ó-becsei lakos, bognár mester, a ki házigazdájának késseléssel fizetett. Fényes nappal, a mikor az ünneplő közönség az utczákon járt-kelt, történt, hogy *Bucella János* bognár mester agyonszurta *Jelkics Nikola* kőműves mestert. A harag abból származott, hogy *Bucella János* lakást bérelt *Jelkics Nikolánál* és a házbérral adós maradt, a mit *Jelkics* folyton sürgetett s utóbb erőlyesen is követelt. Mint-hogy azonban minden sürgetés és követelés eredménytelen maradt, *Jelkics* úgy vett bosszút adósán, hogy értesítette *Bucella* jelenlegi házigazdáját, hogy gondoskodjék idejekorán a házbér behajtásáról, mert lakója elszökik a házbérről. *Bucella*, mikor meghallotta, hogy mit beszélnek róla, illetve, hogy *Jelkics* mit mondott a házigazdájának, dühbe jött és elment *Jelkics*ekhez, összeveszett vele, miközben *Jelkics*et meg is ütötte. Erre *Jelkics* utána ment az utczára és ott dulakodtak. Dulakodás közben, még mielőtt az utczán lévők szétválasztották volna őket, *Bucella* kést rántott elő és azzal jobb vállába szurt *Jelkics*nek, a ki azonnal összeesett és rövid idő alatt belső elvérzés következtében meghalt. A csendőrség elfogta a gyilkos *Bucellát* és beki-sérték az ujjvidéki kir. törvényszékre.

* **Katonaszabadítás.** Budapest mellett *Haraszi* községnek kinos szenzációja van. *Matos Jenőt*, a falu eddig népszerű jegyzőjét a megyei hatóság felfüggesztette állásától. A felfüggesztésnek érdekes előzménye az, hogy *Matos Jenőt* holmi katonaszabadítási ügyben találták gyanusnak. Törvényes szokás ugyanis, hogy egyes községekben a katonaság alá kerülő ujonczok sorszámot huznak, aminek nem kis jelentősége van. A ki ugyanis kis számot huz az — ha testalkata is kifogástalan — bekerül három esztendő katonának, a ki azon-

kan nagy számot huz — legtöbb esetben a póttartalékba kerül. A múlt esztendőben a haraszi bíró fia a 277-es, unokaöccse pedig a 254-es számot huzta ki a katonai sorsolásnál. A bírót szörnyen bántotta ez a kis szám, azért megkérte komáját, *Matos Jenőt* jegyzőt, hogyha lehet adjon nagyobb számot a gyermekeknek. *Matos* jegyző *Kaszap Gyula* ráczkevei szolgabírói irnok segítségével azután ki is korrigáltatta a sorsolási jegyzéket, egy-egy 0-t ragasztatván 227-es és 254-es számokután. A manipulációt azonban idejekorán felfedezték s Pestvármegye alispánja vizsgálatot indított a dologban, aminek az eredménye az lett, hogy *Kaszap Gyula* járási irnokot elcsapták, *Matos Jenőt* haraszi jegyzőt pedig felfüggesztették állásától.

* **A bérkocsisok szórakozása.** A nagyvárad bérkocsisok, ha unatkoznak, ugyancsak találnak valami dolgot, a mivel elszórakozzanak. — Tegnap délután, mint egy szemtanú mondta el, a pénzügyi palota mellett áldogáló bérkocsisok a nyilvánosság előtt a palota szögletén álló akáczfán egy madárkát üldöztek, sőt az egyik felmászott az egyik akácfára és az azon levő fészekből kiszedte a madárfiókokat és kollegáinak a legnagyobb mulattatására nagy kinzások között megölte. — Reméljük, hogy a rendőrség ezt tudomásul veszi és a szivtelen madárpusztítóval szemben a legszigorubb fog eljárni.

* **Merénylet a walesi herceg ellen.** Tegnap kezdődött a *brabanti* esküdtszék előtt *Sipidó* és társai ellen a tárgyalás. A terem zsufolásig megtelt a hallgatósággal. A négy vádlott közül *Sipidó* keltette a legjobb benyomást. Sötét ünnepi öltözetben, fehér nyakendővel jelent meg. *Sipidó* teljesen beismerő vallomást tesz, de *tagadja, hogy anarchista.* Azután kihallgatták a többi vádlottakat is, a kiknek vallomása azonban nem tartalmazott semmi érdekes momentumot. Valamennyien tagadják, hogy részük volt a *Sipidó* merényletében.

* **Lefoglalt szikvizes üvegek.** Sok szó, sok interpelláció után nagyobb gondot fordít Nagyváradon a rendőrség a szikvizes üvegekre. Most egy egész csapat szódavizes üveg van a rendőrségnél lefoglalva. *Réz Bertalan*, rendőrbiztos egy kocsiakomány szódavizet foglalt le az »alkalmi szódaviz társaság« kéztiményeiből. Dr. *Nemes Áron* kerületi orvos megvizsgálta az üvegek tartalmát s a vizet zavaros, piszkos és az egészségre ártalmasnak találta. A lefoglalt üvegek sem szabályszerűek, a csapok óntartalma nincs megjelölve.

* **Egy fiatal asszony elhunyt.** Őszinte részvételt vettük az alábbi gyászhiért: *Nagy Károly* asztalos és gyermekei: *Károly*, *Irén* és *Zoltán* fájó szívvel tudatják, hogy a jó nő, anya, testvér és gyermek: *Nagy Károlyné* született *Pázmány Teréz* folyó hó 3-án éjjel 1 órakor hosszú szenvedés után jobb létre szenderült. — Temetése 4-ikén délután 5 órakor lesz a kis-körözs-utczai gyászaházból, mely vég-tisztességtételre az elhunytnak rokonai, barátai és ismerősei szomoruan meghívotnak. — Béke lengjen az oly korán elhunyt hitves hantjai felett!

* **Rabló leányok.** Csak Amerikában eshetett meg az a hamisítatlan amerikai izü rabló-história, melynek félelmes két hőse egy pályá-örnek csodaszép két leánya. *Hawdon Jenny* és *Francis* egy napon betörték egy farmernek a tanyájára, feltörték az összes szekrényeket és elvitték a farmer minden megtakarított pénzét. Aztán, azt hivén, hogy a folytatás is oly jó lesz, mint a kezdet, az országuton két fiatal embert megállítottak s mellüknek szegzett pisztolylyal pénzt követeltek tőlük. A két férfi azonban nem ijedt meg sem a pisztolytól, sem a női rablók villogó szemétől, hanem lefegyverezte őket s átadták a rendőrségnek. A vállalkozó szellemű hölgyek egyike 19 éves, a másik pedig 20.

* **Kifosztott gyáros.** H. M. bécsi gyáros tegnap délután gyanútlanul haladt kifelé a Kerepesi-úton. A mikor a Klauzal-utcához ért, egy ismeretlen ember hátulról meglökte s ugyanabban a pillanatban egy másik ismeretlen elülről neki szaladt s e közben ellopta kétfédeű arany óráját, az azon függő medalliont. Az óra számlapján a hold járását jelző mutató van, hátlapja pedig a napokat és hónapokat jelző lappal van ellátva. A láncz másfélcentiméteres szemekből áll s az egész 200 frtot ér. A rendőrség a vakmerő embereket keresi.

* **Gyilkosság bosszúból.** Oszró felvidéki község lakosait véres gyilkossági eset tartja izgalomban. Hajnik Ádám odaváló lakos vasárnap reggel agyonverte Schönvizer Jakab kereskedőt. Hajnik Ádám oszrói lakos Eszter nevű leánya szolgálatba állott Schönvizerkénél. Hajnik felbízta a leányát, hogy hagyja ott gazdáját, mert elakarta vinni aratni. A leány szombaton el is akart menni gazdájától, de mert előzőleg a szolgálatot nem mondta fel, a szolgálati ideje pedig nem telt még ki, ennél fogva a leányt nem eresztették el s az összecsomagolt ruháit is elzárták. Mindennek dacára a leány vasárnap délután megszökött a gazdájától s otthon elpanaszolta az apjának, hogy a ruháját nem adják ki. Hajnik aztán vasárnap este elment Schönvizerhez és a leányának a bérét és a visszatartott ruháinak kiadását követelte. Ebből szóváltás keletkezett, minek következtében Schönvizer kiakarta taszigálni az udvarról Hajnikot. E miatt Hajnik felkapott egy karót az udvarról s ezzel egy fejbeverte Schönvizert, hogy ez eszméletlen állapotban kerüljön a földre s mire orvosot hívtak, már meghalt. A helyszínén megjelent vizsgálóbíró a gyilkost elfogatta és bekísértette a törvényszékhez.

* **Kutba fult gyermek.** A kistrabéi tanya lakik Száva Sándorné, egy szegény asszony, ki négy kis gyermekét csak két keze verejtékes munkájából tudta fenntartani. A multkor Szávané korán reggel kiment a mezőre kapálni s három kis gyermekét Gábor 7 éves fia felügyeletére bízta. Mig a kis Gábor picziny testvérkét otthon altatgatta, addig Gyula és Ágnes testvérkéi a gyepe mentek játszani. Később Gábor is kiment testvérei után, a mikor a kis Ágnes sirva panaszkolta, hogy Gyula testvérök a kutba esett bele. Gábor rögtön odaszaladt, hogy Gyulát megmentse. A vedret leeresztette s kétségbeesetten kérte testvérkét, hogy kapaszkodjék bele, majd ki fogja menteni. Gábor tulfeszített erővel huzta felfelé a terhet s már nagyon közel volt, már félkezével megakarta kapni a kezét, a mikor a veder hirtelen megbillent, a gyöngye karokból kifogyott az erő s a mentés pillanatában a kis Gyula visszaesett a kutba, a hol belefullt.

EGYESÜLETEK

Új kör Nagyváradon.

Az újvárosi polgárok tekintélyes része tegnap este értekezletet tartott Kovács László jóhírű vendéglőjében. Több mint 50 polgár, köztük törvényhatósági tagok, vettek részt az értekezleten.

Milibák József t. tag nyitotta meg az értekezletet. Nagy vonásokban vázolta az összejövetel célját. Felkérésre dr. Dési Géza fejtegte ki az összejövetel igazi értelmét. V. Újváros eddig nélkülözötte azt a központot, ahol teljesen otthon találnák magokat.

Az alakítandó kör célja: politikai és felekezeti vitatkozás kizárva, tisztán társadalmi és városi ügyek megvitatása s az egymás támogatása. Az értekezlet bizottságot küldött ki a tagok gyűjtésére és az alapszabály elkészítésére.

A mozgalom olyan mederben, szépen indult meg, hogy a siker biztos.

Igazságszolgáltatás.

Milliomos a börtönben. A szegedi kir. törvényszék tudvalevőleg egy esztendei börtönre ítélte el Ujhelyi Lipót csongrádmegyei többszörös milliomos földesurat hamis tanulás büntette miatt. A bünyenyítő panaszt Maczelka István hódmezővásárhelyi paraszt gazda tette ellene, a kivel régebben barátságban, utóbb nagy ellenségeskedésben volt. Ujhelyi felebezett a marasztaló ítélet ellen s huszezer forint kaucziót is deponált, de hiába. Le ugyan nem tartóztatták az első bírósági ítélet után, de helyben hagyták az első fórum ítéletét. Mikor az ítéletet a kuria jóváhagyta, Ujhelyi Lipót nem találták már sehol. Nem is tudták előtte kihirdetni a kuria ítéletét. Keresték, kutatták, de sehol nem találták. Tegnap Ujhelyi megjelent a törvényszéken s jelentkezett büntetése megkezdésére. Elfogták s lecsukták. Egy haszna ebből megvan a milliomosnak, hogy visszakapja huszezer forint kauczióját.

A czibakházi rablógyilkos. Tavaly márczius hó 18-án pénzvágtyól vezérelt gyilkos kéznek két fiatal gyermek-leány esett áldozatul Czibakházán. Nagy Boldizsár czibakházi kereskedő a nevezett napon feleségével bement a tiszaföldvári vásárra. Honn maradt két csecsemő gyermekét Pntér Etelre, egy 15 éves leánykára bízta, kihez utóbb Hürkecz Mariska is csatlakozott. Dél tájban Nyilassy Erzsébet is be akart menni a leánykákhoz, de zárva találta a kaput. Zörgetett, de hangos szólítására csak a csecsemők sirása válaszolt. Balsejtelmektől gyötörve átugrott a kerítésen, benyitott a konyhába, azután kitérte a szoba ajtót, de rémülve állt meg a küszöbön: Pntér Etel és Hürkecz Mariska vértócsában, élettelenül feküdtek a szoba közepén; a szekrény föl volt feszítve.

A nyomozat során a gyanuokok Czibere Istvánra, egy rosvott multu emberre estek, a kinek még másnap is vérnyomok voltak a körmei alatt, frissen mosott inge is halvány vérfoltokat mutatott, a csizmája meg éppen beleillett az udvaron maradt lábnyomokba.

Czibere eleinte tagadt, de a mikor nagyon összetornyosultak felette a felhők, vallani kezdett.

Beismerte, hogy a rablógyilkosságot ő követte el. Az egyik leánykát dohányért küldte s mig az oda volt, kérdezte a másiktól, hol a pénz. Nem tudta kicsikarni belőle. Ekkor dühében késsel elmeteszte a torkát. Mikor a másik leányka visszajött, rávetette magát erre is s néhány szurással leterítette. Azután feltörte a szekrényt és 144 forintot rabolt el.

A szolnoki törvényszék Cziberét rablógyilkosságért életfogytiglan tartó fegyházra ítélte. Ezt az ítéletet Tolnai Antal bíró előadása mellett ma a budapesti kir. ítélőtábla is meg erősítette.

A nagyvárad kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: *Bige Gyula.*

- 1171 Korb Juon testi sértés — részben megváltoztatva.
- 1174 Petrács Mihály súlyos testi sértés, testi sértés — helyben hagyva.
- 1182 Ifj. Dreczin Alexa sikkasztás — helyben hagyva.
- 1197 Sztojko Antal lopás — megváltoztatva.
- 1229 Vizesi Jánosné becsületsértés — visszautasítva.
- 1230 Patai István becsületsértés — visszautasítva.
- 2215 Horbász Jakab kettős házasság — rendelet.
- 1152 Koczka János súlyos testi sértés, testi sértés — részben megváltoztatva.
- 1154 Hamzse János testi sértés — megsemmisítve.
- 1155 Boros Róza lopás — helyben hagyva.

TANUGY.

A nagyvárad főgimnázium értesítője az 1899—1900. tanévről. Közli Kotunovics Sándor igazgató. Az értesítő első lapja Cséplő Péternek, a tanári kar nesztorának van szentelve, kiről már 40 éves jubileuma alkalmával megemlékeztünk. Szakértekezést Novotny Sándor Alfonz tanár irt „Scheffel József Viktor élete és írói működése, különös tekintettel Ekkehardjára” című művel. Az értekezés valóságos kissebb tanulmány jellegével bír, mely behatóan ismerteti Scheffel egész működését, de különösen Ekkehardját. Ugyanaz a minden apró részletre kiterjedő gondosság jellemzi ezt a munkát is, mint a minőt a Novotnyknak Hans Sachs-ról irt sa kath. legényegylet ünnepélyén felolvasott értekezésében volt alkalmunk megismerni. Az értesítő további részei a rendes rovatok: adatok az év történetéhez, a tanári kar, a tananyag, ifjusági egyletek, taneszközök gyarapodása, érdemsorozat, statisztikai táblázatok töltik ki. Örvedetes jelenség, hogy az intézet nagyobb súlyt kezd helyezni a tanulmányi kirándulásokra és látogatásokra, a melyeknek nagy értéke szellemi és fizikai tekintetben egyáltalán megbecsülhetlen. Így meglátogatták a muzeumot több ízben, Feszty Árpád képét, a szőlősi sörgyárat, az amatőr-képekállítást és a híres bihari várat. Ez utóbbi kirándulás egy egész napot vett igénybe s erős gyaloglási gyakorlattal volt egybekötve. Az ifjuság öntevékenysége az önképzőkör, a fizikai kör, dalárda és zeneegylet sikeres működésében nyilvánult. Jeles eredménnyel végezték az évet Pényes György, Gerő Gusztáv I.; Ilhucz Vazul, Maksa Béla II.; Zajka László, Feiler Andor, Grósz Ernő, III.; Dóri Béla, Grósz Imre IV.; Moldován János VI. Szűcs Ernő VIII.; Fehér Adolf, Prág Ferenc és Rotter Salamou VIII. oszt. tanulók. Fölvételek összesen 525 tanuló, vizsgálatot tett 452. Vallásra nézve róm. kath. volt 228, gör. kath. 77, gör. kel. 9, ág. ev. 16, ev. ref. 30, zsidó 92. Anyanyelvre nézve magyar 382, német 4, oláh 66.

A nagyvárad állami főreáliskola értesítője az 1899—1900. tanévről.

Közli Krüger Viktor igazgató. Az értesítőt egy szokatlanul őszinte hangú értekezés nyitja meg: *Család, iskola, élet* cím alatt. Majdnem élesnek lehetne nevezni a közlemény hangját, ha nem lenne annyi igazság állításaiban. Alapos tanulmány, kiegészítve az életből vett tapasztalatokkal s mindebből az a levont szomorú eredmény, hogy a család a nevelés érdekében majdnem semmit sem akar tenni, a iskola nem képes eleget tenni, a társadalom pedig az egész kérdéssel egyszerűen nem törődik. Nagy kár, hogy szerzője, kit mint buzgó, törekvő fiatal tanárt jól ismerünk, nem tette ki cikke alá a nevét. Az értekezés első részéből közlünk egy töredéket, mely a közönséget legjobban érdekli; a töredék a szülők köréből mutat néhány jellemzetes alakot. Az iskola tanári karában több változás történt: a mértan tanítását Szűcs Izsó polg. isk. tanár, a róm. kath. hittanét Pálffy Béla vették át. Szép működésről számol be az iskola kebelében fennálló Arany János-önképzőkör, a segélyegylet s az elmult tanévben létesített ifjusági zenekör is, mely az önképzőkör több sikerült nyilvános fellépésén eredménnyel működött. Az önképzés egyik hathatós eszköze volt a reáliskola érdekes speciálitása: az év végén rendezni szokott rajzkiállítás. Tanulmányi kirándulásokat Madaras Elek és Homolya István tanárok rendeztek. Az első növényeket és rovarokat gyűjtetett az I. II. V. és VI. osztály tanulóival, a második pedig a III. osztályllyal a muzeumot látogatta meg. Az év berekesztése kisebb házi ünneppé lett, a menyiben ez alkalommal ülte meg Szőke Gyula tanári működésének 30. Polássy János pedig 25. évfordulóját; mindkettőt az igazgató üdvözölte szép, de rögs pályájukon kifejtett tevékenységükért, az ifjuság háliját Handel József VII. oszt. tanuló tolmácsolta.

Jeles eredménnyel végezték az évet Ortner Zoltán és Schlesinger László III. Jesch Aladár V. osztályu tanulók. Beiratkozott 260.

az év végéig maradt 242 tanuló, a kik közt volt róm. kath. 38, gör. kath. 1. gör. kel. 14, ág. ev. 5, ev. ref. 41, zsidó 133; magyar 223, német 2, oláh 13.

MULATSÁG.

A Biharmegyei Nőegylet mulatsága.

Ezt a türethetetlen meleget mivel lehetne tűrhetőbbé tenni? Ezen gondolkodik most Nagyvárad adófizető és adót nem fizető polgárságának az a része, mely a Rivicza vagy a Balaton helyett Feldmann bácsi uszodájában nyaral. Ezt a csakugyan »égető« kérdést a Biharmegyei Nőegylet merészen úgy fogja megoldani, hogy vasárnap a tüzet tüzzel akarja eloltani: mulatságot rendez, a melyen a tüzes táncz feleltesse a nap tüzét. A mulatságon közre fog működni a honvédszenekar is, még pedig olyképen, hogy d. u. 5 órakor kezdődik a honvédszenekar hangversenye, este nyolczkor pedig a táncz. (Zárjel közt megjegyezzük, hogy még ez idáig *tülok*, csak a nagy meleg ellen ki-kifakadó türelmetlenek vizsgáztatására áruljuk el.

REGÉNY-CSARNOK.

AZ ÁLARCZ.

Némethől fordította: Votisky Antal.

6.

Friedhof Eduárd úgy szerette Liát, amint van; szenvedélyek nélkülinek látszott, mint gyermek türe a forró szerelmi vallomásokat és igazán örült minden ajándéknak, melylyel a gazdag jegyes meglepte.

Változatlan arccal zárkózott Lia anyja karjaiba, megcsókolta férjét és beszélt a kocsiába, mely őket az indóházhoz vitte. A fővárosba utaztak, hogy ott töltsék el ifju házasságuk mézes heteit.

— Nem gondoltál arra, Eduard, hogy értékesítsd tanulmányaidat s diplomáciai állást vállalj? kérdezte a fiatal nő bevezetés nélkül, mikor a salonkocsiban egymás mellett helyet foglaltak.

— Nem! felelte az félig elcsudálkozva, félig felvidulva ezen kérdésen.

— Nem vagy becsvágyó? folytatta Lia ugyanazon a hangon.

— Nem, felelte az mosolyogva és megcsókolta, egyedüli becsvágyam, hogy te szeress Lia! És teszeretsz? tette hozzá inkább meggyőződve, mint kérdezve.

Lia kikérülte tekintetét. Szeretnék boldoggá tenni, Eduard! — mondá szívélyesen és szenvedélyesen és azt hiszem, hogy oly jó ember mint te, több nincs!

— Miért tetted fel az imént azt a kérdést Lia? Azt kívánod, hogy férjed függő hivaltal vállalj, a helyett, hogy egy nagy ház főnöke legyen, mint atyja és nagyatyja?

— Csak muló eszme volt, viszonzá könnyedén, azt gondoltam, hogy olyan nagy műveltségű és tehetségű férfiúnak mint te, szükséges kelléke, hogy részt vegyen a nagy társadalmi, politikai kérdések megoldásában és hogy magának széles körben befolyást szerezzen — de mint mondtam, ez olyan tünékeny gondolat, mely magam sem tudom, hogy jutott eszembe.

Viszadott a lány támlára és félig lecsukott szempillákkal nézett férjére. Alig volt kis vonásákkal fehérebb az arca, mint fekete bársony felöltőjén a fehér róka prémje és a homlokára nyomott sipka.

Férjének tetszett; a szépség ezt a nemét szerette. Ha finom erei nem csillogtak volna halantékainál a fehér bőrön keresztül, azt lehetett volna hinni, hogy nincs vére.

A fiatal asszony a fővárosról kezdett beszélgetni, melyet ismert; a legelső fényképészeknél fogják rögtön levétegni magukat, sok látogatást tesznek, színházba, hangversenyekre és bálakba mennek — hevesen beszélt a társas élet ezer sok

tervéről, mintha ki akarná magát szakítani az egyedüllétebből, Eduard pedig nyugodtan hallgatta, a mint az, mint igaz asszony az örömök programját előadta neki.

— Elmegyünk az országgyűlésre is, tette aztán hozzá, érdekes lesz rád nézve is azt a sok jó szónokot meghallgatni.

Lia szemei felcsillantak. Talán már megtették hatásukat az odavetett szavak?

Csakugyan férjének lelkéhez nőttek ezek és egy hét alatt elfelejtette, hogy ezek voltak, melyekre mint államhivatalnoki pályájának tört útjára legelőször gondolt; mintha ez az óhaj lelkéből jött volna, hol meg voltak a képességek ehhez a hivatalhoz.

Lia lépésről lépésre haladt a pályán, melyet magának kijelölt. Szenvédélyes szívének elhibázot szerelméért, melyet ő magában erőszakoltan elfojtott, kívülről kellett neki magát kárpótolnia. Férjének magas álláshoz kellett jutnia, ő pedig a nélkül, hogy ezt férje észrevenné, befolyásával vezetni akarja őt. Ragyogó élet a főváros legelőkelőbb körében körülvéve szelleműsü gavallérokkal és csinos hölgyekkel — ő, ő az ő szerelemnélküli jövőjét legalább virággal feldiszipteni akkor bizonyosan könnyebb lesz viselni az álarcot, könnyebb lesz vagnak látszani, elhamvad reményeinek sirján vigan tánczolni.

És a mint kigondolta, épen úgy történt, legkisebb hibát sem tett számításában az okos asszony.

Friedhof, gazdagságánál és üzleti összeköttetéseinél fogva az előkelő körökbe bevezetve, nem sokára úgy látta, hogy bele van vonva esen körök politikai érdekeibe is. Modora, melylyel itélt és beszélt, csakhamar felé fordította a figyelmezt mialatt felesége az egész világot megbővölte, mert ő mindenki iránt olyan tudott lenni, a milyennek kiki kívánta.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Lueger diszpolgár.

Bécs, július 3. (Saját tud. táv.) *Lueger*, Bécs város polgármesterét a mai gyűlésen diszpolgárrá választották.

Öngyilkossági kísérlet a börtönben.

Budapest, július 3. (Saját tudósítónk távirata.) Mint nekünk telegrafálják, *Bokor*, a tordai pénzhamisító banda egyik tagja tegnap a börtönben felakasztotta magát. Az őrt álló börtönőr azonban észrevette és még idejekorán elvágta a kötelet s még sikerült életre hozni a pénzhamisítót, a kinek nemsikerült a büntetés elől halálba menekülnie.

A habokeni tüzvész.

London, július 3. (Saj. tud. táv.) A Renter-ügynökség jelenti New-Yorkból: Az észak-német Lloyd Saale nevű hajójából 17 holttestet hoztak ki és nem ötvenet, mint előbb jelentették. A Bremen hajón, a melyen a tüzet teljesen eloltották, eddig nem találtak holttestet. A folyóból 40 holttestet fogtak ki. A Kaiser Wilhelm der Grosse legénységéből még három ember hiányzik. A mentőtársaság kapitánya, a ki a vizsgálatot vezeti, azt mondja, hogy a Bremen gőzöst meg lehet még menteni, mert alsórése csaknem teljesen sértetlen. A gépek úgy látszik egészen rendben vannak. A tűz oka még ismeretlen.

New-York, július 3. (Saj. tud. táv.) Schwab, az észak-német Lloyd képviselője azt mondja, hogy a habokeni tüzvész alkalmával 125—150 ember pusztult el. Az anyagi kár nem több 5 millió dollárnál. A dokkók egészen, a gőzösök az érték fele erejéig biztosítva voltak. A Kaiser Wilhelm der Grosse

gőzös holnap 350 embert vesz föl, a kik a katasztrófából megmenekültek.

Zeppelin léghajózása.

Friedrichshafen, jul. 2. (Saj. tud. táv.) Zeppelin gróf visszatérése a léghajócsarnokba épp oly jól sikerült, mint fölszállása.

Gyilkos kereskedőseged.

Kolozsvár, július 3. (Saját tudósítónk távirata.) Megrendítő esetről ad hirt kolozsvári tudósítónk. Ma délelőtt *Buday* kereskedőseged, a ki *Zattler* Sándor előkelő iparosnál volt alkalmazva, egy forgópisztolylyal berontott főnöke lakására és *Zattlerre* és leányára rálőtt. Az apa karján szenvedett súlyos sérüléseket, míg a másik golyó a leány arcát roncsolta össze a ki most a halállal vívódik. A fiatal embert, a ki a lánynak udvarolt, kitiltották a házból mert részeges természetű volt s most bosszúból gyilkosságot kísérelt meg. A gyilkos kereskedősegedet letartóztatták.

A délafrikai háború.

Fokváros, július 3. (Saját tud. táv.) Hunter táborok átkelt a Vál folyón. Azt hiszik, hogy ma Frankfortba érkeznek, a hol Macdonaldnak Heilbron felől jövő dandára csatlakozik hozzá.

London, július 3. (Saját tud. táv.) A felsőház harmadik olvasásban is elfogadta az önkéntesekről szóló törvényjavaslatot.

Megölt francia kereskedő.

Budapest, július 3. (Saj. tud. táv.) A Havas-ügynökség jelenti Tangerből: Marcos Essagin, egy francia kereskedő cég fezi fiókjának főnöke sétalovaglás közben a mohamedánok vallási fejével és kíséretével találkozott és véletlenül hozzáért a főnök öszvérehez. Erre vita támadt közöttük, mire a fanatikus tömeg Marcos ellen foglalt állást. Marcos látván, hogy életveszedelemben forog, revolverével a tömeg közé lépett és egy benszülöttet megölt. A tömeg rávetette magát Marcosra és valósággal szétzaggatta, azután pedig elégette. A francia követ az amerikai főkonzult értesítette az esetről, mert Marcos amerikai alattvaló volt és mind a ketten lépéseket tettek Sidi Tores külügyminiszternél.

Kormányválság Dániában.

Kopenhága, július 3. (Saj. tud. táv.) A Ritzau-ügynökségnek jelentik Helsingforsból: Karpentier pénzügyi, Gripenberg ipar- és kereskedelemügyi, Schauman hadügyi és Troil báró földmivelésügyi szenátorok, továbbá az igazságügyi és legfőbb törvényszéki osztálynak hét tagja tegnap beadta lemondását.

Finnek és oroszok.

Helsingfors, július 2. (Saj. tud. táv.) A Ritzau-ügynökség jelentése. A finn szenátus felterjesztést intézett Miklós csárhoz, a melyben kijelenti, hogy azt a császári rendeletet, a mely az orosz nyelvnek Finnországban való meghonosításáról és a gyülekezési jognak a korlátozásáról intézkedik és az oroszoknak megengedi bizonyos kereskedelmi ágak üzését, a melyekkel a finneknek nem szabad foglalkozniok, nem teheti közzé.

KÖZGAZDASÁG.

Mennyiben előnyös az őszi szántás. Az őszi szántás féltrágyázással felér, így szól a közmondás s tényleg nincs mód, amelylyel a

talajt jobban lazítani, porhanyósítani lehetne, mely beeredettséget tökéletesebben létrehozna mint az őszi szántás.

Az őszi szántás előnyei röviden a következőkben foglalhatók össze.

1. A levegőnek és nedvességnek utat nyitván, ezáltal a meleg és hidegnek, a szárazság és nedvességnek a talajra gyakorolt kedvező hatása fokozódik, a talajban az elmállás következtében és a légköri csapadékok által az oldható növényi tápanyagok mennyisége fokozódik.

2. A gyomok kiirtatnak.

3. A káros rovarok és azok álcái a felszínre kerülve, nagyobb részt elpusztulnak.

4. A mély őszi szántás tavasszal a vető szántást pótolja, ezáltal megnyerjük:

a) hogy tavasszal nem kell vetőre szántani, mi az összehalmozódó sok munka mellett nagy előny;

b) a vetést — kész lévén talajunk — tétszés szerint korábban vagy későbbben végezzük;

c) elkerüljük a vadrepce és mustár felburjánzását; mely tapasztalat szerint főleg a tavasszal szántott földeken szaporodik el;

d) a vetéseinkre annyira szükséges téli nedvességet jobban konzerváljuk.

Ezekkel azonban az őszi szántás előnyeinek még nincs vége. Az által, hogy a szántást egyenletesebben osztjuk meg, az iga erőt jobban kihasználjuk. A műtrágyát a talajjal tökéletesen kiverhetjük, mi főleg a kaintnál kiválóan fontos, ezek értékes alkotó részeit abszorbeálja s ezek kimosásától nincs mit félni s a növény tavasszal amint, megindul azonnal fölveheti.

A hol tavaszi gabonát akarunk lóherrel vagy más pillangós növényvel vetni, vagy a hol a tavaszi gabona valamely zöldtrágyául szánt tarlónövény és ezt ismét burgonya vagy répa követi, ott a szuperfoszfát és a kaint alkalmazása igen ajánlható.

A káli és foszforsav trágya ugyszólván minden növény alá szükséges és ki is fizeti magát s ezt leghelyesebben úgy alkalmazzuk, hogy őszi szántás előtt felszórjuk s utána mélyen megszántjuk a talajt, a téli nedvesség azután feloldja és eloszlatja a trágyát, azzal a talaj minden része átívódik s tavasszal a fejlődő növénynek rendelkezésére áll.

Chilisalétromot azonban nem szabad őszi szántás alatt, ez legcélszerűbben tavasszal adható.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, július 3.	
Osztrák hitel	668.—
Magyar hitel	722.—
Allamvasut	665.—
Rimamurányi	554.—
Magyar jelzálog	446.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, július 3.

Buza októberre	7.74
Buza júniusra	5.59
Uj tengeri	6.83
Rozs okt.	5.17
Zab okt.	—
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsden 1900. július 3-án.

Magyar aranyjárdék 4%	96.25
Magyar koronajárdék	91.10
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 ¹⁰ / ₁₀₀	100.50
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 ¹⁰ / ₁₀₀	99.60
Magyar keletvasúti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	91.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.30
Horváth-szlován földterhermentesítési kötvény	92.50
Magyar nyerevény-sorsjegy-kölcsön	158.50
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	139.—
Osztrák járadék papírban	97.50
Osztrák járadék ezüstben	97.40
Osztrák járadék aranyban	96.50
Osztrák korona járadék	97.—
Osztrák államsorsjegyek	134.50
Osztrák magyar bankrészevény	17.45
Magyar hitelbankrészevény	721.—
Osztrák hitelintézet részevény	688.50
Párisi vista	96.40
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.27
Németbirodalmi márka	118.45
London vista	242.25
20 márkás arany	23.68

SZERKESZTOI POSTA.

Egy jóakarónak. Helyben. Köszönjük a szíves figyelemzetést; eredménye lett s az elvesztett tárgy visszakérült tulajdonosához.

A szerkesztő: felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

FÜRDŐI MENETREND.

Érvényes 1900. május 1-től.

Nagyvárad — Püspök-fürdő — Félix-fürdő.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.
Nagyvárad . . . . . ind.	—	730	950	—	†	—	435	—	858	†
Vásártér . . . . . >	545	722	946	*1133	105	235	427	638	850	1118
V.-Velence . . . . . >	602	740	1090	1149	120	301	445	655	915	1135
Rontó † . . . . . >	616	754	1014	1203	133	314	459	708	929	1150
Püspök-fürdő . . . . . >	621	759	1019	1208	138	319	504	713	934	1155
Félix-fürdő . . . . . érk.	635	817	1037	1220	151	332	521	727	951	1209

Félix-fürdő — Püspök-fürdő — Nagyvárad.

	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	
Félix-fürdő . . . . . ind.	637	820	910	1042	*1221	152	335	524	731	849	953	1215
Püspök-fürdő . . . . . >	623	838	—	1190	1232	203	347	541	743	—	939	—
Rontó . . . . . >	642	842	916	1104	1236	207	351	545	748	856	1000	1220
V.-Velence . . . . . >	702	856	930	1117	1249	220	406	600	801	910	1014	1236
Vásártér . . . . . érk.	717	911	945	1131	104	232	421	615	816	925	1029	1251
Nagyvárad . . . . . >	—	905	941	1127	—	†	—	608	—	919	1023	†

A *-gal jelölt csak vasár- és ünnepnap közlekedik.

Ezen vonat †) csak szükség szerint, mint különmenet fog közlekedni.

„STEAROPTINUM“

Budapesten a katonaságnál orvosilag rendelve.

Biztosan gyógyítja s a fájdalmat rögtön csillapítja bármily sebeknél: vágás, zuzódás égés, fagyás, mindenféle kelevény, a női emlők gyuladása és gyűlése, a titkos betegségek, kiütések stb.

Egy adag ára használati utasítással együtt 2 korona.

A hatásért kezességet vállal, a mi, ha elmaradna, — a pénzt visszaszolgáltatja a „Stearoptinum“ laboratoriuma.

A pénz beküldésével vagy utánvétellel megrendelhető a „Stearoptinum“ laboratoriumában:

Budapest, VII. kerület, Mexikói-ut 88.

754.—1900. szám.

Árverési hirdetés.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezenel közhírré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbíróságnak 1900. évi V. V. 41. számú végzésével dr. Stocker József ügyvédtől képviselt Bodnár Mihály felperes részére Török József alperes ellen 108 kor. 78 fill. követeles és jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán, alperestől lefoglalt 3097 kor-ra becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbíróság fenti számú végzésével az árverés elrendeltetvén, annak felülfoglaltatott követelése erejéig is, amennyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán Nagyváradon, Sütő-utca 168. sz. a., Kolozsvári-utca 93. sz. házban és Nagy-Körözs-utczán leendő megtartására határidőül 1900. évi július hó 4-ik napjának délutáni 2 órája tüzetik ki, mikor a bíróság lefoglalt butorok, teljes cséplőgép s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is elfognak adni.

Felhívtnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez tartanak jogot, amennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéseig alulírott kiküldöttnek vagy írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetésnek a bíróság tábláján kifüggesztését követő naptól számítottatik.

Kelt Nagyváradon, 1900. évi június hó 20. napján.

Véniss Béla,

kir. bír. végrehajtó.